

De filosoof Hans Jonas (1903-1993) legt in zijn bekende werk “Das Prinzip Verantwortung” het fundament voor een conservatieve techniekethiek. Tegenover een grenzenloos geloof in vooruitgang door wetenschap en techniek pleit hij voor een wending van de blikrichting; van wat wij zouden kunnen winnen, naar wat wij zouden kunnen verliezen. Dit kenmerkt de metafysische grondslag van zijn ethiek als een negatieve teleologie. De morele heroriëntatie waar hij toe oproept, kan tevens het actuele ideaal van duurzaamheid verhelderen. De duurzame samenleving vraagt volgens Jonas niet zozeer om de toepassing van de nieuwste milieutechnologieën, hoe nuttig die ook zijn, maar primair om het behoud en het voortbestaan van een morele gemeenschap.

Volgens Hans Jonas ontdekt de mens in de risico's van nieuwe medische technologieën en in de dreiging van de ecologische crisis het ethisch gebod van respect voor de integriteit van de mens en de levende natuur. Deze spiegel van het gevaar noemt hij “de heuristiek van de vrees”. Hij stelt dat wij aan het voorkomen van rampen altijd voorrang moeten verlenen boven het realiseren van technologische vooruitgang. Elke schending van de integriteit van de mens of de levende natuur zet het voortbestaan van de morele gemeenschap op het spel. Maar niet alles wat men vreest is werkelijk een dreigende schending van integriteit! Politieke partijen, actiegroepen, wetenschappers en de media dienen ook hun eigenbelang door andere mensen bang te maken. Ton van der Valk laat zien hoe de heuristiek van de vrees in de technologische samenleving de vorm aanneemt van een vrije markt van vrees en beven.

ISBN: 978-90-8891-129-3

De negatieve teleologie van Hans Jonas

Ton van der Valk

De negatieve teleologie van Hans Jonas

Een ethiek voor de technologische samenleving

Ton van der Valk